



ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K

J M Ě N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce: **R. K.**, zastoupeného Mgr. Evou Kantoříkovou, advokátkou se sídlem Brno, Mezírka 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 8. 12. 2000 č. X, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. 3. 2009 č. j. 22 Cad 4/2009 – 15,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 26. 3. 2009 č. j. 22 Cad 4/2009 – 15 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Brně, jímž byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 8. 12. 2000.

Při posouzení věci vycházel krajský soud z následujícího skutkového stavu: Žalobce podal dne 5. 4. 2000 prostřednictvím Sociální pojišťovny Slovenské republiky, pobočka Senica žádost o invalidní důchod. Vzhledem k tomu, že ke dni rozdělení ČSFR měl zaměstnavatel žalobce sídlo na území České republiky, dopadala na posouzení jeho žádosti příslušná ustanovení Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení. Jeho žádost o dávku tedy byla posuzována též českým nositelem pojištění. Posudkem lékaře OSSZ Třebíč ze dne 27. 10. 2000 byl žalobce uznán plně invalidním podle ustanovení § 39 odst. 1 zák. č. 155/1995 Sb. ode dne 13. 3. 2000 pro epidermoidní karcinom plic se stavem po chemoterapii a radioterapii s postradiační fibrosou. Rozhodnutím žalované ze dne 8. 12.

2000 byla však žádost žalobce o plný invalidní důchod zamítnuta s odůvodněním, že mu nárok na tuto dávku nevznikl, neboť ke dni vzniku plné invalidity splnil podmínky nároku na starobní důchod a nejde o plnou invaliditu následkem pracovního úrazu či nemoci z povolání. Podkladem tohoto rozhodnutí žalované byl posudek lékaře ZÚNZ uranového průmyslu Příbram MUDr. U. ze dne 1. 6. 1999, který dospěl k závěru, že se u žalobce o chorobu z povolání nejedná.

Na základě rozsudku Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 13. 3. 2000 č. j. 9 C 145/99 – 31, který se opíral o znalecký posudek MUDr. B. Š., byla žalobci přiznána náhrada škody způsobené nemocí z povolání. S poukazem na uvedené soudní rozhodnutí domáhal se pak žalobce svojí žalobou přiznání plného invalidního důchodu.

Krajský soud dospěl k závěru, že žalovaná nepochybila, pokud žalobci požadovanou dávku nepřiznala. Při posuzování otázky, zda je invalidizující postižení chorobou z povolání, je dle názoru soudu správní orgán vázán jen posudkem střediska pro choroby z povolání, které je k vydávání takovýchto posudků příslušné podle vyhl. č. 342/1997 Sb. ve znění vyhl. č. 38/2005 Sb. Znalecký posudek vypracovaný pro účely pracovně právního sporu v řízení o dávku důchodového pojištění hodnotitelný není, neboť tento důkaz je rozhodnou skutečností právě jen pro tento spor. Krajský soud zároveň uvedl, že učinil předmětem přezkumu pouze rozhodnutí o zamítnutí žádosti o plný invalidní důchod, neboť rozhodnutí o starobním důchodu nebylo připojeno a žalobní body směřovaly jen proti prve uvedenému rozhodnutí.

Kasační stížnost podal žalobce (dále jen stěžovatel) z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., tedy pro nesprávné posouzení právní otázky a pro vady řízení, které mohly mít za následek nezákonnost rozhodnutí ve věci samé.

Dle názoru stěžovatele posoudil soud nesprávně právní otázku relevance znaleckého posudku MUDr. B. Š., vypracovaného pro účely pracovně právního sporu, v řízení o dávku důchodového pojištění při prokazování choroby z povolání. Stěžovatel k tomu nejprve poukázal na právní úpravu řízení při uznávání chorob z povolání podle ustanovení § 77 až 77b zák. č. 20/1966 Sb. v návaznosti na ustanovení § 16 zák. č. 582/1991 Sb. a § 1 vyhl. č. 342/1997 Sb. a zdůraznil, že lékařský posudek v tomto řízení vydaný ani následné rozhodnutí odvolacího orgánu nelze napadnout samostatně žalobou ve správním soudnictví. Dále uvedl, že pokud soud posuzuje, zda invalidizující choroba je chorobou z povolání, opatří si sice výše zmíněný posudek střediska nemocí z povolání, existenci choroby z povolání však může prokazovat i jinými důkazními prostředky, k nimž nepochybně patří i znalecký posudek z oboru pracovního lékařství či soudní rozhodnutí o náhradě škody na zdraví. Zákon č. 582/1992 Sb. ostatně nevylučuje, aby si tyto důkazní prostředky opatřil ve správním řízení již správní orgán, případně aby byly předloženy účastníkem řízení, neboť ani tento zákon taxativně neurčuje, že by jediným možným důkazním prostředkem k prokázání choroby z povolání byl posudek střediska nemocí z povolání. Nutnost zabývat se znaleckým posudkem z oboru pracovního lékařství při řešení otázky existence choroby z povolání potvrdily v případě stěžovatele soudy ve Slovenské republice, které Sociální pojišťovně uložily, aby se s ním vypořádala, případně aby doplnila dokazování o další znalecký posudek. Žalovaná proto pochybila, pokud nikterak nereagovala na sdělení stěžovatele, že u něj byla soudem choroba z povolání

uznána, stejně tak pochybil krajský soud, pokud znalecký posudek vypracovaný pro účely pracovně právního sporu jako důkaz v dávkovém řízení nepřipustil.

Závažné vady řízení pak spatřoval stěžovatel v tom, že krajský soud nesprávně stanovil rozsah své přezkumné činnosti a věcně se nezabýval rozhodnutím žalované ze dne 8. 12. 2000 o přiznání starobního důchodu, ačkoliv bylo žalobou také napadeno, a dále v tom, že krajský soud rozhodl ve věci bez jednání, ačkoliv stěžovatel ve svém podání ze dne 9. 3. 2009 výslovně uvedl, že trvá na své žalobě a požaduje nařízení jednání.

Stěžovatel proto navrhl, aby byl napadený rozsudek Krajského soudu v Brně zrušen a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uplatněných stížných bodů a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je v celém rozsahu důvodná.

Nejprve se zabýval námitkami spadajícími pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Z podání stěžovatele ze dne 16. 1. 2001 označeného jako návrh na přezkoumání rozhodnutí a adresovaného žalované je zřejmé, že napadá dvě její rozhodnutí ze dne 8. 12. 2000, a to jak rozhodnutí o plném invalidním důchodu, tak rozhodnutí o dílčím starobním důchodu. V textu podání uvádí, že obě rozhodnutí připojuje v příloze. Zda tak skutečně učinil či nikoliv nebo zda pouze žalovaná opomněla s postoupením žaloby tuto přílohu připojit, sice nelze ze spisu žalované zjistit, to však nic nemění na tom, že soud je povinen dbát na náležitosti podání a případné jeho nedostatky odstranit postupem podle ustanovení § 37 odst. 5 s. ř. s. Takovýto postup mohl v daném případě soud použít k doložení uvedeného rozhodnutí, případně ho mohl získat z dávkového spisu žalované, kde je (jak Nejvyšší správní soud ověřil), v konceptu uloženo. Stejně tak Nejvyšší správní soud nesdílí názor krajského soudu, že žaloba podaná stěžovatelem neobsahuje ohledně rozhodnutí o dílčím starobním důchodu žádné žalobní body. Stěžovatel výslovně v textu podání uvádí, že o starobní důchod nežádal, z čehož lze dovodit, že namítá vady řízení před správním orgánem a rozpor postupu žalované s ustanovením § 81 odst. 1 zák. č. 582/1991 Sb. Stejně tak jsou zřejmé věcné důvody (byť ne zcela stěžovatelem domyšlené), proč se přiznání starobního důchodu brání. Za situace, kdy při souběhu nároků na důchod starobní a plný invalidní náleží pouze důchod jeden a nárok na ten druhý zaniká, domáhá se stěžovatel přiznání důchodu, o němž má za to, že je vyšší, tedy důchodu plného invalidního.

Ze soudního spisu krajského soudu Nejvyšší správní soud zjistil, že výzva k vyjádření, zda souhlasí dle ustanovení § 51 odst. 1 s. ř. s. s rozhodnutím věci bez jednání, byla odeslána účastníkům dne 19. 1. 2009, stěžovateli byla doručena dne 2. 3. 2009. K této výzvě stěžovatel svým podáním ze dne 7. 3. 2009 doručeným krajskému soudu dne 10. 3. 2009 sdělil, že žádá, aby soud nařídil jednání. Přes uvedené stanovisko stěžovatele rozhodl soud o věci rozsudkem bez jednání.

Výše uvedené vady řízení jsou takové povahy, že mohly mít vliv na zákonnost napadeného rozsudku. Samy o sobě by tedy byly dostatečným důvodem pro jeho zrušení.

Vzhledem k tomu, že i řešená právní otázka je procesního charakteru, nebrání výše uvedené vady tomu, aby se s ní Nejvyšší správní soud rovněž vypořádal. Krajský soud při posouzení věci byl toho názoru, že pokud právní norma upravuje postup při uznávání nemoci z povolání a zároveň taxativně určuje orgány, které jsou příslušné v této věci vydat posudek, nelze správnímu orgánu posléze vytýkat, že svoje rozhodnutí o takový posudek opřel. Zároveň měl za to, že tento posudek nelze zpochybnit jinými důkazy, zvláště pak ne znaleckým posudkem vypracovaným pro účely jiného řízení.

Byť úvaha krajského soudu má racionální jádro, nemohl se s ní Nejvyšší správní soud v plném rozsahu ztotožnit. Lze zajisté souhlasit s tím, že správní orgán procesně nepochybil, pokud při posouzení věci vycházel z posudku lékaře ZÚNZ uranového průmyslu Příbram primáře MUDr. U. ze dne 1. 6. 1999, neboť tento ústav byl podle tehdy platné přílohy k vyhl. č. 342/1997 Sb. příslušným střediskem nemoci z povolání a není přitom doloženo, že by stěžovatel podal proti uvedenému posudku návrh na přezkoumání podle ustanovení § 77 odst. 2 zák. č. 20/1966 Sb. Choroba z povolání se totiž skutečně prokazuje především způsobem upraveným v ustanovení § 2 a 3 vyhl. č. 342/1997 Sb. a vypracovaný posudek zpravidla bývá stěžejním důkazem pro posouzení uvedené otázky. Správní orgán tedy dodržel předepsaný postup. Nejvyšší správní soud má však shodně se stěžovatelem za to, že takovýto posudek (případně rozhodnutí o odvolání proti němu) není nezpochybnitelný a že k prokázání choroby z povolání lze provést i jiné důkazy. Předmětem řízení v daném případě bylo posouzení nároku na plný invalidní důchod podle ustanovení § 38 zák. č. 155/1995 Sb. Řízení o dávkách důchodového pojištění je upraveno v části šesté, hlavě druhé zák. č. 582/1991 Sb., podle ustanovení § 108 citovaného zákona pak pro tento typ řízení platí správní řád, nestanoví-li tento zákon jinak. Z žádného ustanovení zákona č. 582/1991 Sb. však neplyne, že by byla možnost provádět důkazy k prokázání rozhodných skutečností nějak omezena a nelze to dovodit ani ze svojí povahou kompetenčního ustanovení § 16 odst. 3 zák. č. 582/1991 Sb. Pro dokazování tedy platí obecná pravidla uvedená v ustanovení § 51 správního řádu (v době vydání rozhodnutí ustanovení § 34 starého správního řádu). Stejně tak není omezena možnost dokazování v rámci přezkumného řízení soudního podle ustanovení § 77 odst. 2 s. ř. s. s obecnou výhradou úpravy dle zvláštního zákona.

Na tomto místě je zajisté nutno zodpovědět otázku, zda takovouto zvláštní úpravou není právě ustanovení § 2 a 3 vyhl. č. 342/1997 Sb. v návaznosti na ustanovení § 77 až 77b zák. č. 20/1966 Sb. Nejvyšší správní soud má však za to, že nikoliv. Uznávání chorob z povolání se totiž děje v samostatném řízení, na jehož vedení se rovněž vztahuje správní řád. Výsledkem takového řízení je buď posudek příslušného střediska nemoci z povolání, jímž je choroba z povolání uznána, nebo jím může být rozhodnutí příslušného úřadu o odvolání proti posudku, pokud jím choroba z povolání uznána není. Posudek střediska nemoci z povolání či rozhodnutí příslušného úřadu mohou pak mimo jiné sloužit jako podklad pro rozhodnutí ve věcech dávek důchodového pojištění, nejsou však samostatně soudně přezkoumatelné, neboť samy o sobě nezakládají, nemění, neruší ani závazně neurčují práva a povinnosti fyzických nebo právnických osob (viz rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 9. 2007 č. j. 4 Ads 81/2005 – 125). To však neznamená, že jsou posudky ve věcech chorob z povolání vyloučeny ze soudního přezkumu úplně. Tímto problémem se v rámci řízení o ústavní stížnosti proti citovanému rozsudku Nejvyššího správního soudu, kde měl posudek o chorobě z povolání význam pro

pracovně právní vztahy, zabýval Ústavní soud, který ve svém plenárním nálezu ze dne 23. 9. 2008 č.j. Pl.ÚS 11/08 uvedl následující: *Přistoupil-li Ústavní soud v nyní posuzované věci na výkladovou koncepci, podle níž posudek lékaře závodní preventivní péče, jakož i „rozhodnutí“ o jeho následném přezkumu nejsou akty vydanými správním orgánem při rozhodování o právech a povinnostech v oboru veřejné správy, a tudíž nepodléhají přezkumu ve správním soudnictví, zbývá ochrana poskytovaná v řízení občanskoprávním. Jinými slovy, správnou cestou k ochraně práv..... je žaloba na neplatnost úkonu zaměstnavatele opírajícího se o posudek o zdravotní způsobilosti. Ve sporném řízení je (pak) třeba s takovým posudkem nakládat jako s kterýmkoliv jiným skutkovým podkladem; není nadán presumpcí správnosti, a soud proto nemůže z jeho obsahu vycházet podle ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. Je důkazem, který soud hodnotí jako kterýkoliv jiný s tím, že je na účastnících, jaké prostředky použijí ke zpochybnění posudkových závěrů.*

Teze vyslovené Ústavním soudem dopadají obdobně na projednávaný případ. I zde se soudní ochrana poskytuje účastníkovi až v rámci přezkumného řízení ve věci dávky důchodového pojištění, tedy až při přezkumu rozhodnutí, které se o sporný posudek opírá, a rovněž zde představuje posudek střediska nemocí z povolání jen jeden z možných důkazů (byť právním předpisem předepsaný), které soud hodnotí podle pravidel obsažených v ustanovení § 77 odst. 2 s. ř. s.

Z hlediska výše uvedeného tedy krajský soud pochybil, pokud považoval za irelevantní stěžovatelem předložený znalecký posudek MUDr. B. Š., neprovedl jím důkaz při jednání a nevyhodnotil ho samostatně z hlediska jeho úplnosti a přesvědčivosti pro toto řízení a dále v souvislosti s dalšími provedenými důkazy, konkrétně posudkem ZÚNZ Příbram ze dne 1. 6. 1999. Nejvyšší správní soud k tomu podotýká, že závěry předloženého znaleckého posudku zajisté nejsou pro soud závazné, koneckonců v tomto řízení má uvedený posudek povahu pouze jiného listinného důkazu, nelze ho však ani zcela pominout, jak krajský soud i správní orgán učinily.

Nejvyšší správní soud proto napadený rozsudek podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil pro vady řízení a nesprávné posouzení právní otázky a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm je krajský soud vázán právním názorem tak, že nejprve musí vyhodnotit dosud shromážděné důkazy – posudek ZÚNZ Příbram ze dne 1. 6. 1999 a znalecký posudek MUDr. B. Š. z hlediska jejich úplnosti a přesvědčivosti a zvážit, zda lze na jejich základě učinit závěr o skutkovém stavu v otázce existence nemoci z povolání. Pokud dospěje k (předpokládanému) závěru, že tomu tak není, bude třeba doplnit dokazování. Za tímto účelem krajský soud ustanoví znalce z oboru zdravotnictví, odvětví nemocí z povolání a uloží mu zpracovat znalecký posudek k uvedené otázce. Po doplnění dokazování a vyhodnocení důkazů soud ve věci znovu rozhodne. Krajský soud je dále povinen posoudit i zákonnost rozhodnutí o přiznání dílčího starobního důchodu. Zde je ovšem na zvážení stěžovatele, zda bude na své žalobě proti tomuto rozhodnutí nadále trvat. Je totiž zapotřebí upozornit, že v případě neúspěchu ve věci přiznání plného invalidního důchodu a naopak „úspěchu“ ve věci odůznání dílčího starobního důchodu, by stěžovatel zůstal zcela bez důchodové dávky z českého systému důchodového pojištění, zatímco pokud by si ponechal dílčí starobní důchod a uspěl ve věci přiznání plného invalidního důchodu, došlo by pouze ke zúčtování vyplacených dávek podle ustanovení §

56 odst. 3 zák. č. 155/1995 Sb. V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 15. října 2009

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda

senátu